

ÖZET

Günther Schneider-Siemssen 1926 Augsburg doğumlu Avusturyalı sahne tasarımcısıdır. Sahne tasarımındaki bakış açısıyla kendinden söz ettirmiştir. Kozmik bakışı sahne tasarımına katmıştır. Büyük yönetmenlerin tasarımcı olarak tercih ettiği isim olmuştur. Bu isimler arasında Herbert von Karajan, Otto schenk, August Everding, Peter Ustinov, Günther Renne yer alır. Birlikte çalıştığı yönetmenler onu tasarımlarıyla üst noktada tutarlar. Çağdaş olan tasarımcılar; onun çizgisini yakalamaya çalışmış, günümüz tasarımcılarına örnek olmuştur. Etkilediği sahne tasarımcıları arasında Caspar Neher ve Teo Otto yer alır. Aynı zamanda Teo Otto 'nun öğrencisidir. Onun için belli bir tarz ya da akımın sanatçısı demek yanlış olur. Çünkü sahne tasarımlarında uyguladığı yöntem ve üslup; zamana ve metine göre değişir. Bazen dekorunu natüralist tarzda bazen de bazen de gerçeküstü tarzda sergiler. Tasarımlarını genelde operalar ve baleler üzerine yapmıştır. Tiyatro tasarımlarını da sıra dışı renklilikte sunmuştur. Sahnede yazar oyuncu tasarımcı birlikteliğinin yanında diğer sanatların etkileşimini de kabul eder. Günther Schneider Siemssen Avusturya, Polonya, Almanya, İsviçre, Hollanda, İngiltere, Fransa, Batı Amerika, İtalya, Batı Afrika, İsrail gibi ülkelerin birçok mekânında sahne tasarımı yapmıştır. Sanatıyla klasikler arasına girmiş belgelenmiştir.

GÜNTHER SCHNEİDER-SİEMSSEN STAGE SET DESIGNER

Born in Augsburg, Germany in 1926, Schneider -Siemssen is a set designer. With new perspective in set design he made many people talk about him. He became a name that preferred by many grand art directors. Herbert von Karajan, Otto Schenk, August Everding, Peter Üstinov, Günther Renne are among them. These directors who he Works with, always keep his art at an upper level of quality. His contemporary designer's effort to meet with his viewpoint while today's designers taking him as a reference. Caspar Neher ve Teo Otto who was also his student are among the set designer who he was influenced by. Schneider-Siemssen reflects the development in science and technology on his art. While technological formation can be a weapon for fighting power, it becomes a delighted artistic material at his art and turns into beautiful brush strokes. To say "He is an artist of a certain style or trend" would not be correct. Because the technique and style he performs are variable in respect of the time period and the text. In general he creates his design for Opera and Balley. His theatre Scenic was performed in colorful extraordinary images. He considers the platform as a whole. Besides synergy of writer-player-designer he also acknowledges interaction of arts. His designs were displayed many parts of the World's such as Austria, Poland, and German: Sweden, Holland, England, Frankreich: USA, Italian, West Africa, Israel. His art were considered as Classic by the authorities and certified.

Anahtar Kelimeler : çağdaş, tiyatro, sahne tasarımı

Key Words : modern, theatre, stage design

Günther Schneider-Siemssen sahne tasarımcısı olarak zamanımızı, yani çağdaş olanı temsil etmektedir. Tiyatroda, opera ve balede görsel anlatımın sorunlarıyla ilgilenmiştir.

Evren ve güneş sistemini kullandığı kozmik sanatı, sahne tasarımına dâhil eden kişidir. Bu yeni bakış açısıyla, eşsiz sanatıyla, sanat adamlarının ve düşünürlerin ilgisini çekmiştir. Dekor ve ışıktaki başarıları, herkesi hayran bırakacak düzeydedir. Özellikle ışık onun tasarımlarında duyguları ve içeriği ifadede en önemli etkidir. Savaş sonrası dönemdeki imkânsızlıklarla yaptığı tasarımlar, güncelliğini, başarısını korumaktadır. Oyun ve operalar için bugün de yeni tasarımlar yapmaktadır.

"Günther Schneider-Siemssen 7 Haziran 1926'da Augsburg'da doğmuştur. Babası askeri bir meslek seçmesi yönünde karar verirken, annesi yeteneklerini fark edip, resim, müzik ve tiyatro alanlarında hazırlıklar yapmıştır. Onun fikri de, babasından miras kalan amatör resim yeteneğini geliştirme yönündedir. Büyükbabasının 'Siemssen' adını da soyadına ekleyerek iki soyada sahip olmuştur."¹

* Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne Sanatları Bölümü, İzmir.
1- www.archiv.wienmuseum.at/dynamicPage.asp?MenuID=2178-12k 07.08. 2006
http://www.fanfaire.com/schneider-siemssen/gssbio1.html E.T.18. 08. 2010

1940 yılında ondört yaşında dünyaca ünlü orkestra yönetmeni Clemens Kraus'la tanışmış onun desteğiyle, sahne tasarımcısı olmaya karar vermiştir. Sahne tasarımı eğitimi alması, oldukça önemli özelliğidir. Çünkü o dönemde sahne tasarımı, ressamlar tarafından yapılmaktadır. Böyle bir eğitim yeni yeni verilmektedir. Sahne tasarımı eğitimi almış nadir sanatçılardandır. Eğitimi Almanya'da Münih Akademisinde yapmıştır. Sahne tasarımı eğitimiyle başlayan sanatı, yaptığı işlerle doruğa ulaşmıştır. Oyunculuk, yönetmenlik ve sahne tasarımlarıyla sahnelemenin her alanında adından söz ettirmiştir. Her zaman sahne tasarımcısı kimliğine sadık kaldığını röportajında dile getirmektedir. Günther Schneider-Siemssen'nin eğitiminden sonra, ondokuz yaşında başlayan aktif sanat yaşamı, dünyanın birçok yerinde ve bugün halen devam etmektedir. Sanatına her an yeni şeyler kattığını, her an yeni şeyler öğrendiğini ifade eder. Ona göre öğrenme; *“yeniliğe açık olmakla gelişen bir süreçtir. Bu öğrenme süreci de, insanın yaşamı boyunca devam eder”*²

Foto-1: Schneider-Siemssen Atölyesinde.

Schneider-Siemssen, uzun yıllar Viyana Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmış ve buradan emekli olmuştur. O, günümüz sahne tasarımcılarının ilahı değerindedir, kırklı yıllardan beri bu böyle kabul edilir. Onun başarılı sanat yaşamı ve 80. doğum günü onuruna, 2006 Mayıs ayında, sahne tasarımı eskiz çalışmaları Viyana Şehir Operası Gustav–Mahler Salonu'nda sergilenmiştir. Günther Schneider-Siemssen yaşı ve çeşitli sağlık problemlerine rağmen, Viyana şehir merkezindeki arşivi ve atölyesinde zaman zaman çalışmaktadır. Ancak vaktinin çoğunu Salzburg'daki evinde geçirmektedir. Aktif sanat yaşamına devam ettiği Marionetten Kukla Tiyatrosu da Salzburg'dadır. Bu sebeple Viyana'daki arşiv ve atölyesini Salzburg'a taşımak istediğini belirtmektedir.

Günther Schneider-Siemssen'in Sanat Anlayışı

Hayatında dönüm noktası olarak kabul edilen orkestra yönetmeni Clemens Craus'la tanışması Signorra Dergisi'ndeki bir makalede şöyle dile getirilmektedir; *“Annesi on dört yaşında yönetmen olmak isteyen Schneider-Siemssen'i üstat Clemens Craus'la tanıştırdı. Maestro onun çizgilerini gördü “Bize sizin gibi, müzik kulağı olan sahne tasarımcısı gerekli dedi. Bu ifadesiyle Schneider-Siemssen'in Clemens Craus'u “ hayatının maestrosu” yapma nedenini anlıyoruz. Bu cümle onun sanat hayatında yön tayin eden çizgi gibiydi.”*³

Günther Schneider-Siemssen'nin çalışmaları zaman zaman teknolojiyi yoğun kullanması sebebiyle eleştirilmiştir. Ancak onun sanatının farklılığı, tekniği birebir almamasıdır. Ona göre tasarımcı tekniği oluşturmalıdır. Var olan tekniği parçalayarak sanatsal işleme tabi tutar ya da parça halinde birleşen teknik, onun ellerinde sanat halini alır. Teknik malzeme birer fırça darbesi gibi yetenekleşir, sanatsal malzeme olur. Işık oyunlarındaki başarısını, buna borçludur.

2- Brigitte DUJMIC, , “Die Bühne sein Leben,” **Signora Dergisi**, Viyana 1999, s.6

3- DUJMIC A.g.y s.7

Onun tasarımlarının amacı savaş sonrası dönemde, insanın kendi gerçeklerini araştırması, dünyadaki yerini bulabilmesidir. Schneider-Siemssen tasarımlarını yalnızca yapıtın içeriğiyle sınırlandırmamış perde açıldığında sahnede yer alan her ögenin, dramatik anlatıma katılmasını sağlamıştır. Onun bakış açısı klasik olanı dışlamadan çağdaş olanı yakalamaktır. Onun sanatı geleneksel sanat ve avangart sanat arasında köprü gibidir. Bu nedenle kendine özgü kompozisyon ilkeleri oluşturur. Kozmik tasarımlarıyla, yaşadığı döneme damgasını vurmuştur. Amacı insanoğlunu, yer çekiminden kurtarma hayalini yüceltmektir. Mekânlarındaki figürler hayali bir düzlemde, hayali bir âlemden gelmiş gibidir. (Bkz Çizim 2) Bunu yansıtırken de bilim ve teknolojiden yararlanmıştır. Günther Schneider-Siemssen; sahnelemeyi bir bütün olarak kabul eder, çalışmalarını sahnenin bütün alanlarında gerçekleştirir. Işık, efekt, kostüm, oyunculuk, set tasarımı yanında, yönetmenlik alanında da pek çok çalışma yapmıştır.

Schneider-Siemssen; kozmik tiyatroyu kullanan ilk isim olduğu için ondan sonra gelen kuşaklar için de önderlik yapmıştır. Operada, balede ve tiyatrodaki Schneider-Siemssen ünlü rejisör ve yönetmenlerle çalışarak onları sahne tasarımlarıyla desteklemiştir. Viyana'yla sınırlı kalmayan bu çalışmaları Opernhäuser'i Avrupa'ya ve Amerika'ya taşımıştır. XX. yy.'ın ikinci yarısında, müzikallerin yaygınlaşmasıyla onun sahne tasarımları da yoğun ilgi görür.

Çalıştığı ünlü isimlerden besteci Kurt Pahlen, Günther Schneider-Siemssen'nin sanatı ve yaşama bilimsel bakışını şöyle dile getirmektedir. *“Tahtalar arasında dünyayı ifade eden kişi. Operalardaki tasarımlarıyla sadece tasvir yapmamış bilakis her seferinde farklı perspektifle görüşünü sunarak, hak ettiği noktaya ulaşmıştır.”*⁴

Yönetmen Otto Schenk'de sadece sahne tasarımcısı olarak değil arkadaş olarak da bu görüşün yanındadır. Otto Schenk Schneider-Siemssen'le 63 projede birlikte çalışmıştır. Onunla çalışmanın ayrıcalıklı olduğunu dile getirir.

“Otto Schenk: Neden mi, Schneider'le birlikte çalışmak?

*O her şeyi bana çizer çünkü ve ben onun çizgilerini anlayan kişiyim, onun sanatı, Gülen esnek sanat. Onunla sanat yapmanın temel sebebi, katı çizgilerinin olmayışındır. Ayrıca herkes temelini ve çerçevesini bir eskizde toplayamıyor.”*⁵

Schneider-Siemssen'nin Schenk'le yaptığı çalışmalarında olduğu gibi Yönetmen Herbert von Karajan'la çalışmaları da övünç kaynağıdır. Karajan Schneider-Siemssen için şunları dile getirir.

“Biz daima birlikte karar alırdık, O hiç zor biri değildi. Birbirimizi destekledik. Çok esprili biriydi(...)

Schneider-Siemssen:

*-Ben mesleki hayatımda fazlasıyla çalışkandım. Benim 2000'nin üzerinde sunumum var” diyerek uyguladığı çalışma disiplini dile getirmektedir. Schneider-Siemssen'nin yaptığı tasarımları da içindeki kalıcı şevk ve yenilikçi tavrını onaylıyor.”*⁶

Schneider-Siemssen'nin dünyanın en önemli yönetmenleriyle, dünyanın büyük operalarında ve tiyatrolarında çalışmıştır. 1951 de yaratıcı kişi Landestheatre'a dekor şefi olarak çağırılmıştır. Ekonomik sıkıntı süresince tiyatroya projeksiyon makinesi alınamamıştır. Bu yüzden resimlerini saydam camlara yapararak ve ışıklandırmayı kullanarak istenen etkiyi yaratmıştır.

Daha sonraki dönemlerde projeksiyonla çalışmaya başlamıştır. Hayatının önemli dönüm noktalarından bir diğeri ise 75 yaşındaki 1962'de ünlü yönetmen Herbert von Karajan'ın, dekor sorunlarına özel danışman olmasıdır ve iki yıl sonra Avusturya'da eyalet tiyatrosuna şef sahne tasarımcısı seçilmiştir. 1965 den sonra Schneider-Siemssen Salzburg Festspiele'de sanatını icra etmiş, 1967'den sonrada “Osten Festspile’ de de çalışmıştır.

4- www.aeiou.at/aeiou.encywww.springer.at/main/book.jsp?bookID=3-211-83668-3&categoryID=1 - 13k - clop.s/s3007 2. 10. 2006

5- DUJMİC, A.g.m., s.6

6- DUJMİC, A.g.m, s.6

Schneider-Siemssen sanatıyla döneme damgasını vurmuş, mükemmelliğine rağmen kendi sanatını da eleştirerek, her zaman daha iyiyi aramıştır. Yaratı sürecindeki sanatsal fanteziler; taklitten uzak, doğuştan gelen yeteneklerle oluşması gerektiğini dile getirir. Schneider-Siemssen'in bununla ilgili görüşü “*Fanteziler İnsanın kendinde olan, doğuştan gelen özelliğidir. İnsan hiçbir üniversitede, ya da akademide fanteziyi öğrenemez*”⁷

“*Bazı insanlar bana zor olduğumu söylüyorlar ama ben sadece seçici davranıyorum. Kendime karşı bile çok seçiciyim. “Herr der Ringe”de (Nibelungen Yüzüğü) olduğu gibi. Sahne tasarımı yaptığım Richard Wagner’in eseri “Ring des Nibelungen” 7 kez sahnelesem de özeldir ve tektir diyerek fantezilerinin sınır tanımadığını söylüyor*”⁸

Orkestra yönetmeni Clamens Kraus önerileri doğrultusunda pratiğini Münih’teki Güzel Sanatlar Akademi’de yapmıştır. Burada eğitim Bildende Kunst ve Angewandte Kunst olarak ikiye ayrılmaktadır. Eğitimini öncelikle Professor Ludwig Sievert (Angewante Kunst) ve Professor Emil Preetorius (Bildende Kunst) yanında yapmıştır. Bu yükseköğrenim ve çok yönlü pratikler sonucunda “Bayrischen Staatsoper’e geçiş yapmıştır. O ilk sahne tasarımı çalışmasını Crtolg-ten München-Schwabing’deki küçük sahnede yapmıştır. Uzun yıllar; film-set tasarımcısı olarak, München-Geiseltal’da ve Berlin-Tempelhof’da çalışmıştır. Schneider-Siemssen, 1947–1951 yılları arasında Dünya Savaşı’ı sıkıntılarına rağmen rağmen, yönetici Peter Stachina’nın çağrısıyla Salzburg Landestheater’a giderek tasarımlarını yapmıştır. 1952’de Dünyaca tanınmış Salzburg’daki Marionetten Theater’da sahne koyucusu olarak ve organizatör olarak çalışmıştır. Özellikle Mozart operalarını ve yeni sahnelemeleri hazırlamıştır. Marionetten Tiyatrosu için, ilk döner sahne konstrüksiyonu tasarlayan kişi odur.

Daha sonra 1954-1962 yılları arasında Bremen’de çalışmıştır. “Bremen’de dekorasyon şefi ve yönetici Albert Lippert ile ve besteci Paul Hindemith’le birlikte. Bremen’deki çalışmalarında tercihi: modern bale, müzikli tiyatrolarının klasik ve avangard büyük repertuarlarıdır.

1960’larda Karajan Schneider-Siemssen’i Viyana Şehir Operası’nda Claude Achille Debussy’in, Pelleas ve Melisande’yi tasarlamakla görevlendirdi. Bu temsilde reji ve müzik denetimi Karajan almıştı, takipçisi olarak belirlediği Schneider-Siemssen için bir dönüm noktasıdır. 1962’de Karajan’ın onu dekorsal sorunlar için aldığı dönemdir. 1964’de Viyana Şehir operasında aynı zamanda Burgtheater’da ve Halk Operası’nda Şef sahne tasarımcılığı yapmıştır.

O zamandan beri menajeri ve oğlunun ifadesiyle yaklaşık olarak sanat yaşamı boyunca 2500 tasarım gerçekleştirmiştir. Dünyanın büyük mekânlarında sayısızca oyun, opera sahneye koymuştur.

Çalıştığı mekânlardan bazıları; **Avusturya** Viyana Şehir Operası’nda Viyana Burgtheatre’da ve Viyana Halk Operası’dır. Akademi Theatre’da Viyana, Theater In der Josefstadt, Salzburger Festspiele, Osterfestspiele Salzburg, Landestheater Salzburg, Marionettentheater Salzburg. Bu tiyatro ve opera mekânları; kendi ülkesindeki sahneleme mekânlarıdır.

Dünyanın pek çok sahnesinde sahne tasarımları yapmıştır. Bu sahne mekanları da şöyle sıralayabiliriz, **Polonya’da** Wielki Theatre Warschau, **Almanya:** Junges Theatre Münih, Lustspielhaus Münih, Kleines Theatre Münih, Gartnerplatz –Theater Münih, Volksoper Münih, Forchheim, Opernhaus Nürnberg, Staatstheater Oldenburg, Stadtische Büchnen Gelsenkirchen, Deutsch Oper am Rhein Dusseldorf, Stadtische Büchnen Krefeld, Staatsoper Hamburg, Stadtische Büchnen Essen, Operettenhaus Hamburg, Stadtische Büchnen Köln, Württembergisches Staatstheater Stuttgart, Theater der Freien Hansestadt Bremen, Theater der Freien Goetheplatz, Theatergemeinde Münih, Kammerspiele Münih, Bayerische Staatsschauspiel Münih, Bayerische Staatoper-Nationaltheater Münih, Deutsche Oper Berlin, Schiller Theater Berlin, Thalia-Theater Hamburg, **İsviçrede :** Opernhaus Zurich, Kgl.Opera Stockholm Grand Theatre Genf, Freilicht Zürich, Freilichtspiel Steckboron und Aarau, Schweiz, **Hollanda:** Oper Amsterdam, İngiltere: Covent Garden Opera London, Fransa: Grand Opera Paris, Opern Haus Niza, Scsala Mailand, Opernhaus Zagreb Kanada : Oper Toronto, **Bati Amerika:** Teatro Colon Buenos Aires, Lyrik Opera Chicago, Metropolitan Opera

7- DUJMÍC, A.g.m. s.7

8- DUJMÍC, A.g.m. s.7.

New York, Opera San Francisco, Miami Opera , Opera Of Colorado,Denver, Grand Opera Houston, Oper Los Ageles, Boston Massacues, Opera Seattle **İtalya:** Scala Milano, Teatro La Fenice Venedig, Teatro San Carlo Dı Napoli, Arena Die Verona **Batı Afrika:** Staatstheater , Nico Malan Opera House Kapstad, **İsrail:** İsrail Festival Tel Aviv ve diğere birçok ÷lke.

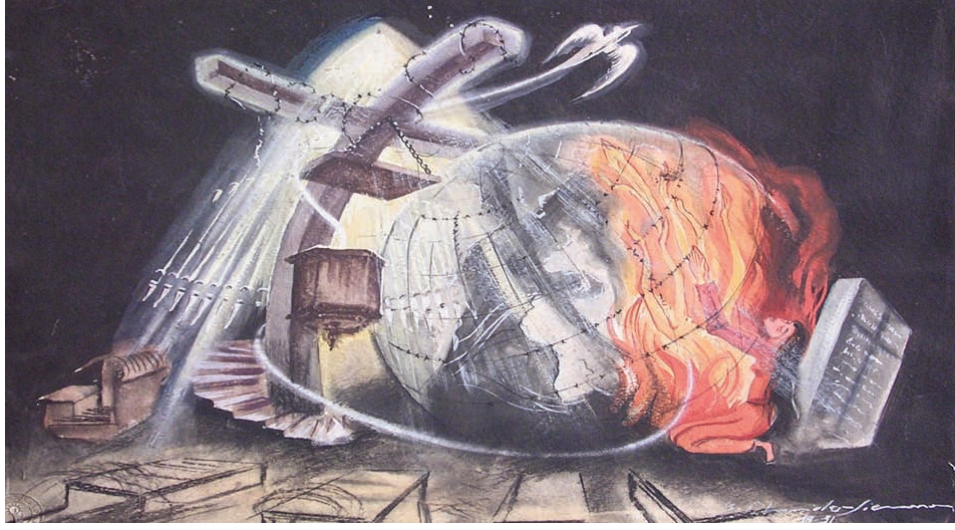
Çizim-1: Samson ve Dalia, 1984, reji: Cian Carlo del Monaco, Fransa- Niza.

Çizim-2: Moses ve Aron, 1972, reji Ottoschenk, Grand Opera, Fransa - Paris.

Çizim-3: Kız Çocuđu, Hollanda Festivali, 1982, reji Götze Friedrich.

Çizim-4: *Uyku ve Mahkûmlar*, 1952, reji: Peter Stanchia, Salzburg Landestheater.

Çizim-5: *Kostüm Çalışması* (adsız).

Günther Schneider-Siemssen'in Kozmik Tasarım Anlayışı

Schneider-Siemssen özellikle dekor tasarımlarındaki kendine has üslubuyla, sanat camiasında fenomendi. Ancak teknolojiyi de tasarımlarına harmanladığı için bilim adamlarınca da ilgi odağıydı. Sanatsal malzeme yanında teknik malzemenin uyumu onun sanatını farklı kılıyordu.

Teknolojik malzemenin tasarımlarına yoğunlaştığı çalışmalar kozmik çalışmalardır. İnsana ve yaşadığı mekâna dar bir açıdan bakmamış, onu evrenin bir parçası olarak görmüş bunu da tasarımlarına yansıtmıştır. Kıyım yaşayan ve yaşatan insanı, yaşadığı mekânla dahası dünyayla sınırlandırmamış galaksi sistemi içinde kendisini görmesini sağlamıştır. Tanrısal bir bakış açısıyla eserini oluşturmuştur.

Schneider-Siemssen dekorlarında gökyüzüne, oldukça geniş yer vermektedir. Semayı genelde boş bırakmıştır. Bu onun evreni bir bütün olarak algılama amacına yöneliktir. Çünkü dünya savaşlarla paramparça olmuş, güçlü insanlar kendisini evrenin merkezi gibi görmeye başlarken diğer tarafta

güçsüzler yani yalnızlaşan insan vardır.

Kozmik dekorlarında; güneş sistemi ve gezegenlere ulaşan podyumlarla sahnelerini çözümlenmiştir. Bu kendine kıyan insanın kendinden kaçışı olarak adlandırılabilir. Dünya yüzeyini terk eden insanı betimlemiştir. (Bkz. Çizim 2,3)

Bu terk ediş insanı tanrısal olana yaklaştırırken bir nebze kaderciliğe yönlendirir. Çünkü çözüm galakside yıldızların konumundadır. Yıldızların evrendeki yeri, hareketliliği zamana ışık tutmaktadır. İnsana savaşa başlamadan önceki alternatiflerini hatırlatma amacıdır. Evren hep vardır, yok olan insan ve insanlıktır. (Bkz Çizim 5, 7, 8).

“Topluma geleceği düşünmeyi öğreten tiyatrodur. Bu tasarım anlayışında; yıldızlarla gelecekteki durumlarından kaderi anlamak ya da farz edebilmek için ‘kozmetik-galaksi’ sistemi vurgulanır. Bunun ötesinde insanın kendine kıymaması üzerine çalışmalar yapılmaktadır.” (Bkz Çizim 8, 9).

Çizim-6: Dünyanın Harmonisi, Die Bühne mein Leben, s. 14.

Schneider-Siemssen kozmik bakış açısıyla; öz varlığını yok etmeden önce insanı düşündürmek ister. Yaratusında, tüketim kültürüne malzeme olan teknolojinin zararlarını göstermeyi amaçlar. Teknolojinin gelişmesi ve insan hayatına katılması sadece yıkım olmamalıdır. Schneider-Siemssen, insanlığın tümüne verilmiş bir güce, sahip olma savaşını haksız bulur ve teknolojinin ege-men güçler elinde silah olmasını sorgular.

Schneider-Siemssen sahne tasarımlarını hazırlarken bilinenin dışındaki yöntemleri kullanmıştır. Bu yöntemler dramatik ifadeyi güçlü kılmıştır. Holografî tekniği de bu yöntemlerden biridir. Işıkla dekorları kuruyor ve zahmetsizce kaldırmıştır. Zamanının çok ilerisini, sahnedeki basit araçlarla yansıtmıştır.

*“Schneider-Siemssen’in tasarımları zamanımız dışındaki olaylar anlamına gelir. Bu olaylar; insanlığın gelecek bilgisiyle ve kozmik ruhuyla; yeniden doğuşa ya da çöküşe karar vermede belirleyici olur. Çünkü Schneider-Siemssen’in sahne tasarımına yerleştiği yeniden doğuş; eşsiz görüş açısıyla ve farklılığıyla belirgindir.”*¹⁰ (Bkz. Foto 2)

*“Onun konseptinin en belirleyici yönü kozmik mekânları sahneye taşıyarak, Tiyatronun bütün mekânlarında eski tiyatro araçları ile modern efektleri uyumlu birleşime götürmesidir. Adeta teknik fırça darbeleriyle resimleri daha da yetenekleşir; ışık pratikleri birer tabloya dönüşür; bu sebeple onu anlatırken kozmik bakıştan bahsetmek önemlidir.”*¹¹

9- www.carrerascaptures.de/articles/17726_07_1979_07.html-16k E.T.2.10.2006.

10- Kurt BECSÍ, **Die Bühne als Kosmischer Raum**, Viyana 1976, ss.11-14.

11- BECSÍ A.g.m., s.14

Çizim-7: Mathis, Nürnberg, 1970, Yönetmen; Peter Lehman.

Kurt Becsi'nin kozmik tasarımlar için görüşleri şöyledir; "Anın ve o anda verilen kararın, insan yaşamındaki önemi üzerinde duran tasarımlardır. Kozmik bakış verilen kararın bireyi ve toplumu nasıl etkilediğini anlatır, dramatik olana destek olarak görür ve sahnelemede yeni imkânlar sunduğunu belirtir." ¹²

"Bu yeni tiyatro anlayışı; yıldız resimlerini ve galaksi görüntüsünü sahnede sunmaktaydı. Sahnede yaratılan durumla sosyal yaşam arasında bağ kurmakta, sıradan olaylarla kaderin etkilenişini de göstermektedir. Bunun etkisi aynı zamanda dramatik olanı da yaratmaktadır". ¹³

Çizim-8: Ricardo W. Grave Richard Wagner-Story, 1984, CH Valery Panov Deutsche Oper Berlin.

Schneider-Siemssen'nin sahne tasarımlarında içerik ve ifadeyi anlamlandırmak için, küçük bir parça bile çok önemlidir. Bu yüzden, her materyali önemle seçerek tasarımına yerleştirir.

Tasarımlarında insanlık ve galaksi birbirine hayali bir örtüde duruyor gibidir. Figürler bu hayali örtüde uçurumun kenarında duruyormuş, yaşama-ölüme karar anındaymış izlenimi vermektedirler (Bkz. Çizim 3)

Özellikle Amerikalı tanınmış mimar, Richard Buckminster Fuller ve birçok düşünür bu görüşü dile getirmişlerdir. Ölüm ve yaşam aynı düzlem üzerindedir.

"Bu durum ışık teknikleriyle aktarılıyor, böylelikle sanat, bilimsel olana dönüşüyor. "Her büyük sanatçı, bilim adamı- her büyük bilim adamı da bir sanatçıdır". Her ikisi de mucit olmakla beraber ben onları sanatçı-bilim adamı diye adlandırıyorum. Sahne tasarımında da Schneider-Siemssen belirleyici olmuştur. Sanat, teknik, bilim birbirine bağlıdır, anlatımın bütününde görülen

galaksi ve onu kurarken de geleceği göstermektedir”.¹⁴

Edward Carpenter ve R.M Mucke bu bakışı kozmik bilinç olarak adlandırıyorlar. Onların tanımına göre kozmik bilinç; hislerin ve görseelliğin, ışıkla karara bağlamasıdır. Işık farklı durumları ihtiva eder, tanrısal olanı ve onun evrene yansımalarını.

“Kendiliğinden sanki ateş renkli bulutlar oluşmuştur. O anda ateşin kızgınlığını düşünüp, ekliyorlar. Biliyoruz ki bu durum ışığın bir sonucuydu. Sonucunda, bu büyük haz alkışlarla, sevinçle karşılandı, entelektüel esin, imkânsızdı ve tarif edilemezdi... Benim görüşüm ve bildiğim, ölü malzemeden kozmos mevcut olmaz, ancak şimdi canlanmıştır. İnsan ruhunun ölümsüzlüğü, bu âlemden inşa edilmiştir, bu da şüphesiz insanın selametine de etki eder.”¹⁵

“Kozmik bakış bilinen dünyevi aşktan ziyade tanrısal aşkın ifadesidir. Tanrı ve tanrısal olan ışığın azametiyle anlatılır. Bu bütün dinlerde ışık tanrısal olarak kabul edilmiştir. Kozmik ışık, tanrısal olanı dünyevi olana yaklaştırmıştır.”¹⁶

Kozmik bilinç bütün insanlık için gereklidir. Avrupa’da da Hindistan’da da bu böyledir. *“Bu insanlığı ortak paydada birleştirici karardır.”¹⁷*

Günther Schneider-Siemssen’e göre sanatın asıl sorunu, taklit sanat yapıtıdır. Sanat yapıtından etkilenirken, sanatçının çizgilerini birebir almanın karşısındadır. Sanatçı kendine yeni bir bakış açısı aramalı, taklitten kaçınmalıdır. Kendi döneminde yapılan sahne tasarımlarını şöyle değerlendirmekte, etkilendiği isimler üzerine şunları anlatmaktadır;

“Sahne tasarımcıları olarak bizim nesli takdir ederim. Kişisel olarak benim yaşantıma örnek teşkil eden muhterem isimler vardır. Örneğin Kaspar Neher. Gençliğimde onun zamanını görerek yol aldım. O yönetmen Bertolt Brecht’in de kabul ettiği devrin Alman tiyatrolarının çok yönlü isimlerindedir. Yüksek dereceli opera güftecisi, yazar ve ressam. O da benim gibi Augusburg soyundan gelmiştir, biz doğduğumuz yerde sıkılıyorduk. Bu esnada mesleğimizin getirileri, şehir tiyatroları için başka türlüydü. Bu yüzden kendime kıızıyordum ve çözümü buldum. Bilinen dekor tasarımı fikrine yüklenmek, aynıyı yapmak beni öfkelen diriyordu. Benim vasiyetimde dekor tasarımı üzerine yeni bir şeyler yapmaktır. Bilineni tasarlamayı, kesmek ve yerinden oynatmak benim en büyük dileğimdi. Kaspar Neher sonra bana, işimle ilgili daima çevik ve enteresan, parlak örnek olmuştu. Onun birlikte çalıştığı görkemli tiyatro adamlarından Oskar Fritz Schuh 20.yüzyılın sahnesinde parlak bir noktaydı. Ancak, beni etkileyen bana önem arz eden Theo Otto’ya hayrandım.”¹⁸

Kendisi üzerinde Teo Otto’nun büyük etkisi olduğunu dile getirmektedir. Teo Otto dönemin bütün tasarımcılarına önderlik etmiş, önemli bir Alman sahne tasarımcısıdır. Bu etkileşim taklitten uzaktır.

“Zamanımızda o bize göre yaşlıydı, bu yüzden öğretmenlerim arkadaşlarım gibi konuşuyordum onunla. O tanınmış fenomen ressam olmuştu, o her yerde eline bir kâğıt alıyordu, bir taslak yapıyordu. Güçlü bir ekspresyonist akımı etkisindeydi, çevik sözleri üzerimizde etki bırakıyordu. Kotayı yükseltmiş, ama duruma tepeden bakmıyordu. Onun tasarımları uçak penceresinden atılmış gibi değildi, tam olarak mekânın içindeydi, çünkü tiyatrolara dâhil olmuş onunla uçuyordu.”¹⁹

Schneider-Siemssen’nin etkilenme sürecinde oluşan “taklit sanat yapıtı” anlayışına karşı bir duruşu vardır. Teo Otto’dan etkilenmiş ama bu etkiyi taklit olarak yorumlamış tasarımcıların karşısındadır. Bu etkiye yol açan ustada Teo Otto’yu da eleştirir.

14- BECSİ, A.g.y., s. 97.

15- BECSİ, A.g.y., s. 99.

16- BECSİ, A.g.y., s. 99.

17- BECSİ, A.g.y., s. 68.

18- Kurt PAHLEN, **Die Bühne mein Leben**, Viyana 2001, s. 8.

19- PAHLEN, A.g.y., s. 89.

“Teo Otto Duesseldorf’ta sahne tasarımcıları sınıfının başında yöneticiydi. Salzburg’da iken benim görüşüme zıt bir doğrultuydu. O öğrencilerine bilinen “mühür” etkisi yapıyordu, kendi çalışmalarının taklidine neden oluyordu ki birçok küçük Theo Otto’lar oluştu. Diğer taraftan ben daima benim öğrencilerimin kişisel fikirlerini geliştirmeyi deniyordum. Bir fikir üzerine düşünmeye zamanın ayrılması gerekiyor.”²⁰

Sanat yapıtının taklide maruz kalması onun sanatına aykırıydı. Buna kendine fenomen belirlediği isimlerin sanat anlayışını örnek alırken dikkat etmiş, başkalarının da kendisi için aynı duyarlılığı göstermesini istemiştir. Bir tasarımının başka bir isim altında uygulandığını görünce de, sıkıntısını dile getirmiştir. Bunu yaşadığı kişi İsviçreli tasarımcı Heinrich Wendel’dir.

- “Wendel’in Wagner’in “Nibelungen’in Yüzüğünü” tasvir ettiği, Gibichungenhalle sahnesinde kullandığı tasarım Gotterdamering için benim tasarımımın aynısıydı. Hemen bir mektup yazdım fakat Wendel’den cevap alamadım tam aksine idare müdürü Grischa Barfuss yanıt verdi. Kendi sahne tasarımcısını savunuyordu ve broşör basımını durdurmadı. Bu olay üzerine ‘Tuzak kopya’ gibi adlandırdım. Sonra bu durum Wendel ve benim birlikteliğimi bozdu. Uzun zaman bunun üzerine anlamsızca konuşuldu. Daha sonra projeksiyon tekniklerinin öncüsü oldu.”²¹

“O dönem ben Avusturya televizyonu için Sahne sihirleri programını yaptım. Yazık ki, onun bakışı zayıftı. Yapılan projeksiyonların üzerine düşünüp ve kendi yaptıklarını takdim edebilirdi. O benim belirgin bakışıma imreniyordu, fakat benim kendime has duruşum bu problemden çok önceydi.”²²

Günter Schneider-Siemssen öğrencileri olan Profesör Ludwig Sievert ve Profesör Emil Preetorius’dan etkilenmemiştir. Kozmik bakış açısının doğuş fikri kendisine aittir. Kozmik bakış açısını vurgularken ışığı ön plana alır. “Modern tiyatrolarda ve sahne resminde baskın fonksiyon ışıktır. Fakat teknik parçalarda mükemmelliği, metafiziğin içine koymasındır.”²³

Sahne tasarımcısı Profesör Günther Scheneider-Siemssen, 1965’ten sonra Salzburg’da çalışmalarını yaygınlaştırmış, bu süreçte Salzburg’daki ve Viyana’daki sahnelerde mimari yünden ve teknik tertibat yönünden önemli değişiklikler yapmıştır.

Sahne tasarımcısı olarak “Büyük Festspielhaus’ta (festival sahnesi) çalışmış, kullandığı oranlar ve bakış açısı yasalaşmıştır. Sahne genişliğini de 33 metre yaparak bunu dünyaya taşımıştır. Viyana Staatoper’de bu ölçü, 13 metredir. Geniş kapsamlı formları bütün ölçü araçlarını da temel alarak oluşturmuştur. Schneider-Siemssen sahne tasarımlarında kostümde, dekorasyonda, detayları kesinlikle atlamamıştır (Bkz Çizim 5,7).

Schneider-Siemssen Salzburg’taki çalışma sürecinde sahneye doğru-parça uygulamak yerine, parçaya - doğru sahne düşüncesini buldu. Bununla ilgili ilk olarak ben kendi kendimi yenmeye çalıştım ve bunu yakaladım diyerek açıklamasına şöyle devam eder.

“Durumu güçleştiren sahnenin çok az derinliğe sahip olmasıdır. Planlamalarımda çok az ışıklarda değişim düşündüm, arka projeksiyonları kullandım, gerekli teknik distanzları ekran görüntüsü şeklinde yansıttım. Eğer resminden faydalanılacaksa, yalnız arkada değil, sahnenin tümüne küçük projeksiyonlarda yerleştirmeliydim. Uzun bir dikdörtgen zarfa, posta pulu koyar gibi, büyük projeksiyon yapma karşısındadır. Tasarımlarında 8–9 metre belirleyici sahne yükseltisidir. Sahne çatısı özel isteklere açık olmalı, birçok yapıtın ruhsal hacmine göre uygulanmalıdır.”²⁴

Schneider-Siemssen şehir tiyatro binasında değişiklikler yapmış; planları, görsel ve pratikleriyle ahenkli uyumu elde etmiştir. Sahne pratiklerinde ise alışılmış sofita sistemini kullandı. Sahne donanımında asılı duran elementleri gizledi. Görsellik için sahne arkası çalışmalarını artırdı.

20- PAHLEN, A.g.y, s. 99.

21- PAHLEN, A.g.y, s. 99.

22- PAHLEN, A.g.y, s. 89.

23- BECSI, A.g.y., s. 97.

24- BECSI, A.g.y., s. 84.

Günümüz itibariyle yabancı olmadığımız teknik tertibat o dönemlerde buluş niteliğindedir. Schneider-Siemssen teknikteki özelliklerde akustikteki başarısını şöyle anlatır; *“Kendimi takdir ediyorum. Akustik ve çeşitli sahne tertibatları mükemmellik taşıyor. Her seyircinin doğru ve tam işitmesini sağladım.”*²⁵

Sahnede kullandığı özel buluşları, kullandığı inşaat teknikleri, konstrüksiyonları, ışık ve projeksiyon teknikleri ve efektleriyle sahnelemeye çeşitli imkânları sunmuştur.

Zaman zaman Schneider-Siemssen’in tekniğe çok fazla yönelmesi eleştirilmiş, bununla ilgili sorulara şöyle yanıt vermiştir. Sahne tasarımının bütününde teknik gereklidir, ama tekniği birebir sanata katılmasından yana değildir. Sanatsal olanı sahnede desteklemek için teknolojiyi kullanmıştır. *“Bilakis çıkış noktam daima tiyatro parçalarında, gösterideydi. Dramaturg belli olan parçayı sahnede çözüyordu. Sahnede gerçekleşecek olanı ve talep edileni teknikle çözmek gerekliydi.”*²⁶

İllüzyon yaratmak için kullandığı tertibat sıradan değildi, karışık tesisatları sahne üzerinde sunuyor ve karmaşık ölçülerde kullanılıyordu.

Schneider –Siemssen Marionetten Kukla Tiyatrosu’nu sahne tasarımı laboratuvarı gibi kullanıyordu. Küçük boyutlarda uyguladığı tasarımlarını burada deneyimler, sonrasında büyük boyutlu tiyatrolara taşırdı.

*“Birçok gelişim evrelerim Marionetten tiyatrodada doğdu. Çünkü o sahnemiz buna inanılmamız açıktı. Marionetten tiyatro sahne enlemi ve yüksekliği buna uygundu. Oranlama burada 3x1 oranına, büyük evde ise 30x10 dur. Fakat bu sahnede yasalar, büyük düzenden farklı olmalıydı. Çünkü kuklalar farklı oranları gerektiriyordu. Mimari küçük yapılmak zorundaydı, bununla birlikte Marionetten büyük görünüyordu... Karajan’a sonsuz teşekkürlerini sunar “-O benim için büyük üstattı. Karajan 1985 de jübilesindeki yaptığında 25 yıl birlikte çalışmıştık. Ben onunla 1961 de Viyana Staatoper’de “Pelas Ve Melisande”yi tasarlamakla başlamıştım. Bunun üzerine o beni Viyana’ya çağırdı. Bizim ilk özel çalışmamız Salzburg’da “Boris Godunow”du. Bizi zihinlerde kalıcı kılan bu efsanevi yapım oldu.”*²⁷

Seyirciler sahne tasarımcısının çok fazla farkına varmaz. Schneider - Siemssen sahnedeki çözümleriyle farkındalık yaratmıştır. Çünkü büyük rejisörlerin yanında adı, kaybolmamıştır.

Büyük Festspielhaus’un sahnesinde abartılı olan dekoru, kolaylıkla sahneye yerleştiriyordu. Işık oyunları bunu yaparken onun vazgeçilmez aracıydı. Bunu şöyle açıklıyor tasarımcı:

*“Sahnelemeden korkmadım, ışık bana imkânlar sunuyordu fantezilerimin özgürleşmesini sağlıyordu, seyircide baskın etki bırakıyordu. Salzburg’da, Parsifall’de tapınaktaki sütunları ışıkla inşa ettim, unutulmayacak bu oluşumu, olağan üstü yaratmıştım.”*²⁸

Günther Schneider – Siemssen ellili yıllarda sahneye her yönüyle egemendi. Marionetten kukla Tiyatrosu için dönen sahneyi geliştirmişti. O çalışmalarını kukla tiyatrosunda deneyerek, büyük tiyatrolar için uygulamaktaydı. Buna ilişkin şunu söylemiştir. *“Marionetten tiyatrosu benim için sanat araştırmalarımın laboratuvarıydı.”*²⁹

Gelişen teknoloji etkisini sanatında görmek mümkündür. Hızlı bir teknolojik devrim başlamış insanlar uzayı keşfetmiş, uzaya yolculuk başlamış ve harap bir dünyadan sonra başka gezegenlerde yaşam umudu filizlenmiştir. Onun kozmik bakış açısında bu keşif büyük etki sağlamıştır. *“Bu durum bunların yanında Aya yolculuğun keşif edilmesiyle ve altmışlı yılların teknolojik gelişimiyle alakalıydı.”*³⁰

Schneider-Siemssen yönetmenlikte yapmış, ama sahne tasarımına sanat yaşamı boyunca sadık kalmıştır. *“Günther Schneider –Siemssen Kapstadt’da sahne koyuculuğu da yapsa da, ilkeli olarak mesleğine yani sahne tasarımcı kimliğine bu güne kadar sadık kaldı. O Sahne tasarımcıları jenerasyonunun opera dostu olarak sürecini damgaladı. Çağdaş tasarımcıları için, sahnede Günther Schneider –Siemssen ölçüydü.”*³¹

25- BECSi, A.g.y., s. 84.

26- BECSi, A.g.y. s. 84.

27- BECSi, A.g.y. s. 85.

28- BECSi, A.g.y. s. 85.

29- BECSi, A.g.y., s. 97.

30- BECSi, A.g.y, s. 15-17.

31- PAHLEN, A.g.y., s. 110.

Günther Schneider-Siemssen'e göre bir tasarım yaparken, sahne tasarımcısının dikkat etmesi gereken kurallar şunlardır:

- 1-Bir sahne tasarımına başlamadan önce sahnenin iki yıl psikolojik atmosferinde çalışılmalı.
- 2-Çalışırken bazı disiplinlerle iletişim kurulmalı; resim, grafik, malzeme bilgisi, mimari, heykel, sanat tarihi, sahne yöntemleri, kostüm, geometri, tiyatro perspektifi, sahne akustiği, fiziki kurallar, ışık, lazer grafik, holografi, sinema ve televizyon ve burada kullanılan çeşitli materyaller.
- 3-Çalışma yapılırken yazar ve bestecinin çalışmaları göz ardı edilmeden çalışılmalı. Sanat yapıtı öldürülmemeli.
- 4-İyi bir sahne tasarımcısı çalışırken birliktelik düşüncesinden ayrılmamalı.
- 5-Uygulama yapılırken, yazılan ve yaratılan atmosferden koparılmadan, inandırıcılığını bozmadan tasarım yansıtılmalı.
- 6-Müziği görsel yorumlamak mümkün, eğer empati yeteneğiniz varsa parmaklarınız bununla görselliği desteklemelidir.
- 7-Duyulan müzikteki notalar gibi; sahne teknolojisindeki ışık ve efektler kompozisyonun içinde olmalıdır.
- 8-Sahneyle uyuşmayan materyallerden, fantezilerden kaçınılması gerekmektedir.
- 9-Yapıtın ışık oyunları seyirciyi içine alabilmelidir. İster klasik ister avangart olsun.
- 10-Goethe'nin de dediği gibi "insan her şeyin ölçüsüdür" Sahnede de şarkıcı, aktör, dansçı her şeyin ölçüsü olmalıdır."

Günter Schneider Siemsen, öğretileriyle ve getirdiği yeniliklerle sahne tasarımı adına büyük bir miras bırakmıştır. Yaptığı çalışmalarda kullandığı yöntemler buluş niteliğindedir. Sahnelemenin her alanında; film, konser, opera, bale ve tiyatrodaki onun tasarımları vardır. Sahne tasarımında; ışık, efekt, dekor, kostüm ve aksesuar yapmış, bugünde yapmaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

BECSİ, Kurt; **Die Bühne als Kosmischer Raum**, Bergland Yay. Viyana 1976

DUJMİC, Brigitte;“**Die Bühne sein Leben**,” Signora Dergisi, Barbara Mucha Media Viyana 1999

PAHLEN, Kurt;**Die Bühne mein Leben**, Springer Yay, Viyana 2001

www.aeiou.at/aeiou.encywww.springer.at/main/book.jsp?bookID=3-211-83668-3&categoryID=1-13k-clop.s/s

www.archiv.wienmuseum.at/dynamicPage.asp?MenuID=2178-12k

www.carrerascaptures.de/articles/17726_07_1979_07.html - 16k

